

СОЦІАЛЬНА ОПКА НАД ЗАЛИШЕНЦЯМИ В НІМЕЧЧИНІ

Проблеми і права ДП

1 9 5 0

**ЗЛУЧЕНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ
ДОПОМОГОВИЙ КОМІТЕТ
МЮНХЕН-ПАЗІНГ, АМ ШТАДТПАРК 20
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661. Philadelphia 5. PA. USA**

СОЦІАЛЬНА ОПІКА НАД ЗАЛИШЕНЦЯМИ В НІМЕЧЧИНІ

Проблеми і права ДП

1 9 5 0

**ЗЛУЧЕНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ
ДОПОМОГОВИЙ КОМІТЕТ
МЮНХЕН-ПАЗІНГ, АМ ШТАДTPАРК 20
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia 5. PA. USA**

Накладом Європейського Представництва Злученого Українського Американського Допомогового Комітету.

**Видання призначено виключно для безоплатного розповсюдження.
Одержання можна в Головній Кватирі ЗУАДК-у (Мюнхен-Пазінг,
ам Штадtpарк 20/105) або у його відпоручників по окремих таборах.**

B C T Y P

З огляду на останні зміни в загальному становищі ДП і звязану з цим потребу заопікуватися «залишеницями» в Німеччині, Дирекція європейського Представництва ЗУАДК-у вважає за потрібне подати короткий загальний нарис про проблему ДП та її розвиток від початку аж по сьогоднішній час, а також дати вказівки для всіх тих, що, з уваги на свої функції та завдання (головно т.зв. соціальні працівники), мусять дбати про інтереси ДП-залишениців, які з різних причин не можуть чи не мають бажання виїхати з Німеччини до інших країн на постійне там життя. Ідеється про те, щоб ці залишенні одержали всі права, що їм прислуговують, як бездержавним у Німеччині, і мали таким чином можливість улаштувати своє життя на еміграції.

Дирекція ЗУАДК-у буде вважати своє завдання в цьому напрямку за виконане, якщо наступні сторінки вияснень спричиняться до поглиблення цієї проблеми і звернуть увагу на різні потреби ДП-залишениців, а також висвітлювати основні правні приписи для полагодження і унормування життєвих відносин ДП-залишениців в Німеччині.

Михайло Радик
Директор Злученого Українського
Американського Допомогового
Комітету на Европу

ПРОБЛЕМА ДП ТА ЇЇ РОЗВИТОК

Вже на першому засіданні Асамблеї ОН, розпочалися дискусії над загальною проблемою «утікачів», а спеціально над проблемою ДП. Представникам майже усіх держав в ОН було ясним, що проблема «утікачів» і ДП є одною з найважливіших і найтруйніших до розвязання міжнародних проблем.

В резолюції, прийнятій Асамблесю на засіданні 12. II. 1946 р., доручається Господарчій і Соціальній Раді при ОН створити міжнародну установу, завданням якої було б розв'язання цієї проблеми. В тому самому часі були встановлені засади праці в справах «утікачів» і ДП.

Господарча і Соціальна Рада, в свою чергу, покликала до життя спеціальний комітет, зложений з представників 12-ти держав, для студії проблеми «утікачів» і ДП та можливостей її позитивної задовільної розвязки. Далі, резолюція з 16. II. 1946 р., на підставі встановлених Асамблесю принципів, уточнює коло осіб, що ними потрібно обов'язково заопікуватися. Вони діляться на дві категорії: втікачі (Refugees) і ДП (Displaced Persons).

Створений спеціальний комітет засідав у Лондоні в часі від 1. IV. до 1. VI. 1946 р. і виготовив на своїх засіданнях Конституцію запроектованої організації для опіки над утікачами і ДП.

Ця Конституція була затверджена Господарчою і Соціальною Радою і, по довгих дискусіях, прийнята на засіданні 15. XII. 1946 р. Асамблесю ОН. З цим моментом завершилося створення IPO (International Refugee Organization).

Згідно з приписами Конституції, нова організація повинна була почати діяти з моментом свого постання — з тою передумовою, що 15 держав-членів зголосять свої фінансові вкладки, а 75 % всіх вкладок буде зложене. Через те, що тяжко було передбачити, коли саме це станеться, а перші організації втікачів були розвязані або знаходилися в стані ліквідації, як напр. УНРРА, — створено, теж за датою 15. XII. 1946, переходово, на основі «Agreement on the interim measures to be taken in Respect of Refu-

gees and Displaced Persons», підготовчий комітет (Preparatory Committee - PCIRO). Цей Комітет складався з представників поодиноких держав, що підписали Конституцію IPO. З 31. XII. 1946 р., він почав діяти, а від 1. VII. 1947 р. перебрав функції УНРРА.

З приступленням Данії і Люксембурга 20. VIII. 1948 р., були виконані потрібні передумови для того, щоб почалася діяльність на підставі Конституції IPO. З днем 10. IX. 1948 р., IPO остаточно розпочало свою працю.

Загал членів творить Головну Раду IPO. Рішення Головної Ради виконує екзекутивний Комітет. Керівництво IPO знаходиться в руках головного директора, що відповідає за свою діяльність перед Головною Радою та екзекутивним Комітетом. Він керує виконавчою працею поодиноких органів IPO на підставі рішень Головної Ради та екзекутивного Комітету.

Окремими органами при IPO являються Рада реклямацій для питань допущення (Eligibility Board) в Женеві та Міжнародна Служба Розшуків (International Tracing Service - ITS). IPO має, після приступлення Італії і Швайцарії 24 і 25 березня 1949 р., 18 держав-членів, а саме: Австралія, Бельгія, Канада, Китай, Данія, Домініканська Республіка, Франція, Гватемала, Ісландія, Італія, Люксембург, Голландія, Нова Зеландія, Норвегія, Швайцарія, Велика Британія, Злучені Держави Америки і Венесуеля.

Відношення IPO до ОН урегульоване на підставі параграфів 57–63 Харти ОН.

§ 57 Харти ОН передбачає, що створені організації будуть мати назву «спеціальних органів» і будуть повязані з ОН на основі § 63.

§ 63 Харти ОН дає право Господарчій і Соціальній Раді робити договори з цими «спеціальними органами» щодо умов, на підставі яких вони мають бути повязані з ОН. Такі договори мусять бути одобрені Асамблеєю ОН. Господарча і Соціальна Рада має завдання згармонізувати працю «спеціальних органів». —

Головним завданням IPO було розвязати проблему «утікачів» і ДП до 30. 6. 1950 р., бо до цього часу обмежено протяг діяльності IPO – ще при створенню цієї організації.

Господарча і Соціальна Рада ОН завчасу зрозуміла, що до визначеного часу не дастися розвязати проблеми втікачів і ДП, що є проблемою міжнародного характеру, а тому продовження діяльності IPO стане необхідним.

Мр. В. Ток, тодішній головний директор ІРО, в своїх новорічних бажаннях на 1949 р. звернув увагу на те, що не вдається закінчити цілу акцію в такому часі, як сподівалося, бо число осіб під опікою IPO, через наплив нових утікачів, збільшується.

Для того, щоб ясно мати перед собою можливості і способи майбутньої праці, Господарча і Соціальна Рада, 1. 3. 1948 р., попросила головного секретаря ОН заняти до цього своє становище.

В лютому 1949 р. головний секретар ОН обговорив цю проблему в спеціальній студії п. з. «Студія про проблему бездержавників» (Документ Е (1112)). Ця студія вказала на слідуючі можливості продовження праці для «втікачів і ДП», а саме:

1. За посередництвом секретаріату ОН;
2. За посередництвом окремої Високої Комісії (Office of High Commissioner for Displaced Persons) під контролем ОН;
3. Продовження діяльності IPO в іншій формі – при зменшенні адміністративного апарату і загальнім зменшенні видатків;
4. Створення нової спеціальної організації на основі статуту ОН, параграфи 57 і 63.

Головна Рада IPO не зайніяла до цього жадного становища, але рішила полишити розвязку цієї проблеми компетентним органам ОН, а вкінці Асамблей ОН, додаючи, що на її думку, продовження діяльності IPO є неможливим, бо держави-члени на це не погоджуються. В цьому рішенні вказувалося на те, що представники західно-європейських держав-членів висловилися за створення, на підставі повної автономії, Високої Комісії з відповідним штабом. Завданням її було б унормувати правно – міжнародне становище втікачів і ДП.

В тому часі констатувалося, що про кількість тих, що залишаються після 30. 6. 1950 р. під опікою IPO, можна буде дійтися аж в другій половині 1949 р. Однак на підставі різних інформацій вже тоді можна було передбачити, що приблизно 250-300.000 ДП залишаться після 30. 6. 1950 ще неблаговідомими, з яких 170.000 будуть потрібувати допомоги, бо їх шанси на еміграцію обмежені. В цю категорію мали б входити люди, що через хвороби, вік, спеціальний склад родини, причини професійні й особисті – не можуть емігрувати.

Питання продовження діяльності ІРО було темою 3-го засідання Головної Ради ІРО з 7. 7. 1949 р. На цьому засіданні заплановано слідуєче:

1. День 31. 8. 1949 визначено як кінцевий реченець для подавання прохань на опіку ІРО — за виїмком самітних дітей і всіх тих утікачів, що покинули свою батьківщину після 21. VIII. 1949 р. Для цих останніх продовжено реченець до 15. X. 1949 р.

2. Після 31. 12. 1949 р. нікого вже не будуть приймати до таборів ДП.

3. Після 31. 3. 1950 р. не будуть полагоджувані жодні прохання в справах фінансової допомоги.

4. З днем 30. 6. 1950 р. кінчиться вся матеріальна підтримка зі сторони ІРО за виїмком:

1. Тих, що їх депатріяція чи переселення знаходиться в процесі здійснення;

2. Тих, що їх стан здоровля або вік вимагає постійної підтримки;

3. Тих, що на той час ще не одержали виклику до якоїсь країни, але до 30. 6. 1950 його одержуть.

На тому самому засіданні Головної Ради в липні 1949 р., дотеперішній головний директор ІРО зголосив свій відхід, а на його місце вибрано І. Д. Кінгслея. Новий головний директор посилив старання щодо продовження реченця для діяльності ІРО і досягнув того, що на слідуючім засіданні, в жовтні 1949 р., реченець діяльності ІРО продовжено на 9 місяців; таким чином, остаточне закінчення діяльності ІРО встановлено на 31. 3. 1951 р. —

Діяльність ІРО в цій фазі обмежується допомогою в справах переселення, зокрема шуканням можливостей переселити і таких ДП, що дотепер таких можливостей виїзду не мали.

З цього грудня 1949 р., Асамблея ОН зайнялася далі справою продовження праці для втікачів і ДП, накресливши в своїй резолюції основи нової організації.

Згідно з цією резолюцією, до 1 січня 1951 р. має бути створений Надкомісаріят з осідком в Женеві. Ця установа одержує політичні вказівки від Асамблеї ОН. Головним її завданням має бути правний захист всіх втікачів, відносно чого Надкомісаріят повинен старатися укладати умови з поодинокими державами. Для сповнення своїх завдань, Надкомісаріят повинен закладати в міру потреби в поодиноких державах свої представництва. Надкомісаріят не повинен обмежувати своєї діяльності до правного захисту, маючи

одночасно займатися справою координації допомогової акції добровільних агенцій, а також співпрацювати з урядами поодиноких держав та приватними організаціями в їх допомоговій діяльності на користь утікачів. Залежно від потреби, Асамблея ОН може поширити обсяг діяння Надкомісаріату.

Коло осіб, що ними мав би заопікуватися Надкомісаріят, є тим часом обмежене і відповідає тому самому, що є передбачене в Конституції IPO, себто «утікачі і ДП».

На 265 пленарному засіданні Асамблей з 3 грудня 1949, прийнято слідуючі резолюції в справах ДП і утікачів:

Асамблея ОН визнає відповідальність Обєднаних Націй в справі міжнародної протекції утікачів. На підставі резолюції Господарчої і Соціальної Ради з 6 серпня 1949 р., звіту головного секретаря з 26 жовтня 1949 та повідомлень Головної Ради IPO з 11 липня 1949 і з 20 жовтня 1949, — Асамблея постановляє створити Високий Комісаріят для утікачів (Office of High Commissioner for Refugees) від 1 січня 1951 р.

В справі статуту утікачів виготовлено проект міжнародної конвенції, що ще має бути затверджена державами-членами ОН. В першому розділі цього проекту знаходиться дефініція поняття «утікач», а саме:

Утікачем уважається:

1. Кожна особа, що:

- a) після 3 вересня 1939 р., але перед 1 січнем 1951 р. була під загрозою расового, релігійного чи політичного переслідування або жертвою такого,
- b) покинула з причини такої загрози своє стало мешкання чи країну свого походження, або жила поза межами рідної країни і не мала жадної державної принадлежності,
- v) не має змоги або не хоче, з огляду на згадану загрозу, повернутися на рідні землі.

Ці точки не торкаються осіб, що були членами німецької меншини в країнах поза Німеччиною, а тепер перебувають в Німеччині.

2. Кожна особа, що:

- a) Була жертвою нацистського режиму в Німеччині чи на прилученій до Німеччини території або жила під час другої світової війни під ворожим до Об'єднаних Націй режимом чи в державі, окупованій Німеччиною;
- b) Була під загрозою фалангістів в Єспанії.

в) Покинула державу свого походження або, у випадку бездержавних, покинула місце свого сталого замешкання.

г) Неспроможна або не хоче коритися режимові правителства у державі свого походження.

3. Між 4 серпня 1914 і 3 березня 1939 була зачислена до категорії «втікачів». —

(Про дальші точки цього проекту говоримо в іншому уступі цієї праці).

Цей короткий нарис мабуть вистачить вповні для зrozуміння того, що слідуватиме.

ДП В НІМЕЧЧИНІ

На підставі вище наведених рішень, тут частину ДП, що не входить більше під опіку IPO, включено до німецької господарки під управлінням і при матеріальній підтримці відповідної німецької влади. Однак всі ДП, без різниці, остаються і надалі під протекторатом (мандатом) ОН, при чому та їх частина, що була передана під опіку німецької влади, знаходиться під юрисдикцією і наглядом HICOG (Високого Комісара на Німеччину).

З огляду на рішення розподілу на дві категорії, а саме тих, що є в процесі переселення, і тих, що з різних причин остаються в Німеччині, IPO видало розпорядження перевідповісти т. зв. »Counselling« в результаті якого ДП поділено на такі категорії:

А — репатріація (добровільна);

PD—А — зарахування згори на репатріацію;

B₁ і B₂ — переселення до різних країн;

PD—B — зарахування згори на переселення;

C — Інституційний Гард Кор, себто ті, що не можуть вийхати з причини хвороби, інвалідства, старости і т. п.;

PD—C — зарахування згори до категорії інституційного Гард Кору;

D — неінституційний Гард Кор, до якого належать особи, що з різних причин не можуть переселитися, але на загал є працездатними;

PD—D — зарахування згори до категорії неінституційного Гард Кору.

E – особи, що мають бути приділені на німецьку гospодарку;

F – особи, що їм відібрано підтримку IPO, бо вони відмовилися виконати пропозиції IPO в справі переселення або не виконували приписів IPO;

NI – ще не вияснені випадки.

На підставі так устійнених категорій, IPO перепровадило сегрегацію таборів, а саме:

1. Переселенчі табори (pipeline camps);

2. Постійні табори для залишениців (Local Settlement Reception Centers).

В переселенчих таборах перебувають ДП категорій А, В₁, В₂ і С (ця остання категорія має перебувати в цих таборах на повному утриманні IPO аж до її приміщення у відповідних закладах, як релігійні і харитативні установи в Німеччині).

До постійних таборів приділено категорії: D, E і F.

Категорії С і D не втрачають права на еміграцію, категорії Е і F втратили право на переселення, і особи цих категорій мають хіба т. зв. Legal and Political Protection only.

Переведення «counselling» було унормоване в С & M Department Letter No. 49 з 13 вересня 1949 р.

На основі інструкцій Головної Кватири в Женеві, що їх можна знайти в обіжнику C & M Depart. Letter 74 з 5 травня 1950 р., унормовано процедуру розподілу вище наведених категорій на табори й завдання працівників IPO в переведенні цієї справи. Подаємо деякі цікаві подробиці.

Welfare Officers приготовляють список усіх справ категорій D, E і F. До цього списку входять всі особи, що мають бути переселені до постійних таборів (Local Settlement Reception Centers). Цей список представляється «Resettlement and Repatriation Officer» для провірки і задержання всіх осіб, що належали б до категорії А, В₁ або В₂. – «Area Employment Officer» перевіряє в свою чергу випадки осіб, що їх призначено до постійних таборів (Local Settlement Centers) і, в порозумінні з «Zone Employment Office», старається приділити людей до таборів у таких місцевостях, де є найбільше можливостей одержати працю.

Area Movements and Accommodation Officers мусять узгіднити всякі переселення осіб з табору до табору на підставі координації з «Zone Division of Accommodation».

Особи, класифіковані як інституційний «Гард Кор», се-
бто категорія С і їх родини, надалі користаються підтрим-
кою IPO і залишаються в переселенчих таборах.

Ціллю цих сторінок є подати загальний короткий пе-
регляд проблеми «втікачів» і ДП, а далі — зайнятися ближ-
че т. зв. залишенцями (категорії D, E і F) та їх життєви-
ми потребами, вказуючи на способи допомоги їм.

ПЕРЕДАЧА ПОСТІЙНИХ ТАБОРІВ ПІД НІМЕЦЬКУ АДМІНІСТРАЦІЮ

30. червня 1950 р. постійні табори з їх мешканцями
були передані під німецьку адміністрацію. Ця передача ста-
лася на підставі згори встановленого домовлення поміж Ви-
соким Комісарем на Німеччину (HICOG) та німецьким фе-
деральним урядом. З огляду на загально поширену хибну
думку, що залишенці переходять цілковито під німецьке
управління і залежність од німецької влади, ще раз уважаємо
конечним підкреслити на цьому місці, що всі ДП залиша-
ються під мандатом і протекторатом ОН та під юрисдик-
цією Високого Комісара на Німеччину (HICOG). Вони
переходять лише на утримання німецького уряду, себто
одержуватимуть від цього останнього матеріальну під-
тримку.

Передача ДП-залишенців під юрисдикцію Високого Ко-
місара на Німеччину (HICOG) входить в силу з днем 1.
травня 1950 р. Високий Комісар на Німеччину (HICOG),
в свою чергу, передав свої прерогативи т. зв. Office of
Land Commissioner, що являються його представниками
в поодиноких краях західної Німеччини.

Технічне оформлення всіх тих, що переходят на ні-
мецьку господарку, визначене докладно в обіжниках IPO,
C & M Departement Letter ч. 77 і 78, з 9 червня 1950 р.

Обіжник IPO ч. 77 подає процедуру виставлення т. зв.
посвідки (Bescheinigung) на місце свідоцтва ДП (Certifica-
te of Eligibility) тим особам, що переходят на німецьку
господарку. В кожному разі, ця посвідка (Bescheinigung)
ніяк не анулює прав ДП.

Посвідки (Bescheinigung) виготовляються Control Cen-
ter Officer — ом. Далі, на підставі обіжника IPO ч. 78, ви-
готовляється для кожної з осіб, призначених до постійних

таборів, квитки передачі (форм. IPO ч. N. 322, Transfer of case under IRO Mandate for Local Settlement – US Zone, Germany) в трьох примірниках. По заповненні цих квитків, Area Welfare Officer передає один примірник відповідним німецьким установам, дублікат передається одночасно одній з волонтерських агенцій, що бере участь в соціальному обслуговуванні залишених, а третій примірник залишається в IPO при течії активів кожної особи (CM/ 1 – форм). Такий квиток передачі має форму анкети з питаннями про всі особисті дані (15 питань). —

По залагодженні цих формальностей, слідують:

1. Реєстрація німецькою поліцією (Polizeiamt).
2. Реєстрація бюром праці (Arbeitsamt) – (Employment Office) для одержання праці або підтримки для безробітних.
3. Реєстрація бюром Суспільної Опіки (Wohlfartsamt) для тих, що потребують такої;
4. Реєстрація мешканевим бюром (Wohnungsamt) для одержання приватних мешкань. —

Після тих реєстрацій, кожна особа понад 14 літ одержує німецьку легітимацію (Kennkarte) і тим самим вважається легально оформленою – з правом перебування в постійному таборі (Local Settlement Reception Center). Постійними таборами (Regierungslager für Heimatlose Ausländer) керує спеціальний Відділ Міністерства Утікачів (Flüchtlingsministerium), що настановляє німецьких провідників табору (Lagerleiter). Провідник табору підбирає собі урядовців на підставі затверджених йому бюджетових становищ, – частинно з німців, а частинно з мешканців даного табору.

Згідно з домовленням поміж НІСОГ і німецькою владою, мешкання в цих таборах мають бути вигідніші і просторіші, ніж то було в ДП-таборах під управлінням IPO; окрім того, німецький уряд мусить постаратися до 31. грудня 1950 р. приділити всім мешканцям табору приватні мешкання.

Безробітні мешканці постійних таборів одержують на прожиття: або харчі (з загальної кухні чи т. зв. сухий приділ) та 7.—НМ місячно на дрібні видатки (за деякими малими різницями від табору до табору); або гроши (45.—НМ місячно – голови родин і самітні, 22.—НМ – жінки при чоловіках, 18. – НМ – діти до 18 років). До того мають медичну опіку і т. п.

Ті, що мають працю, не одержують жадної допомоги,

ані на себе, ані на свої родини. Навпаки, з часом вони муситимуть платити певні суми за приміщення, що з них користають у таборі.

Сьогодні начислюємо 27 постійних тaborів (Local Settlement Reception Center);

Вже тепер можна припустити, що в справах таборового побуту виникнуть певні зміни. Так само, не всі з тих осіб, що перейшли нині на німецьку підтримку в постійних таборах, матимуть залишитися на постійно в Німеччині. Ті з них, що одержать можливості виїзду до тої чи іншої країни, матимуть право виїзду на кошт IPO до 31 березня 1950 р. Коли вони на руках матимуть відповідні папери (ашуранси або індивідуальні виклики до якоїсь країни), — вони автоматично переходитимуть до переселенчих таборів на утримання IPO.

ПРАВНЕ СТАНОВИЩЕ ДП В НІМЕЧЧИНІ

Правне становище чужинця в якійсь країні не урегульоване міжнародним правом. Кожна держава видає розпорядження, що, звичайно, ставлять чужинця у гірше становище під правним поглядом, ніж горожанина даної держави. Здебільшого це має місце в національних державах, де до чужинця не завжди ставляться толерантно.

По другій світовій війні, питання втікачів і ДП стало надзвичайно важливим, бо вони не мали над собою дипломатичного захисту. Тому ОН, за посередництвом IPO і на підставі параграфу 2-го Конституції цієї останньої установи, взяло на себе юридичний і політичний захист над тими втікачами і ДП, що входять в обсяг її компетенцій.

Визнання IPO багатьма державами, дало цій установі характер дипломатичного заступництва в справах ідентифікації, охоплення і реєстрації, признання статусу охорони, соціальної опіки, матеріальної допомоги, політичного і юридичного захисту.—

IPO, в перебігу своєї діяльності в Німеччині, пересправляло і заключувало договори з окупаційною владою. Ці договори дають бодай частинне уявлення про правне становище ДП. На загал, ДП не входили в обсяг компетенцій німецької влади, будучи правно і матеріально, до певної міри, упревілійовані.—

Почавши з 1945 р., справи ДП не підлягали законодав-

ствам поодиноких країв Німеччини. З параграфу I Проклямації ч. 4 бачимо, що американське військове правління зарезервувало для себе право законодавства для ДП в американській зоні.

High Commission Charter, з 20 червня 1949, принесла в деякій мірі поширення компетенцій німецького законодавства, допускаючи, поруч компетенції американської влади, також компетенції німецького законодавства, однак в обмеженому розмірі. Всякі заходи в цих справах німецьких установ можуть мати місце лише за дозволом американської влади. Практично, німецька влада не робила дотепер у справах законодавства для ДП жадних кроків.

В якій мірі ДП є обовязані виконувати приписи німецьких законів,—на це питання не вдається відповісти для кожного роду законів. Німецькі карні закони, поліційні розпорядження і приписи руху,—в кожному разі зобов'язують. Проте багато німецьких законів не зобов'язує ДП, бо вони не підпорядковані німецькій адміністрації.

Безумовно, німецькі закони не зобов'язують ДП тоді, коли вони, лише через їх чужинецьке походження, поставлені в гірше правне становище, ніж громадяни німецької держави.

Цей принцип випливає ясно з параграфу 2 Військових Законів ч. 1 і параграфу 2 Законів Контрольної Ради ч. 1, на підставі яких не можна примінювати жодних правних диспозицій, якщо вони виходять комусь на некористь з причини його державної належності.

В рр. 1947-48 Військові Суди окупаційних військ обмежувалися властиво військовою ділянкою, при чому пізніше унормовано компетенції наново. Для американської зони, це унормування відбулося на основі розпорядження Військової Влади ч. 31 з 18.8.1948— в звязку з другою зміною закону ч. 2 Військового Правління, що почав діяти від 15.10.1946.

На підставі цього закону, американським судам підлягали не лише «горожани держав ОН», але також інші бездержавні ДП. В приватних справах, ДП міг, за посередництвом писемної заяви, підпорядкуватися німецькому судові; або ж він підлягав йому автоматично, якщо «він не задумував чи не мав жадних надій покинути до певного речення окуповані території, щоб оселитися деінде або повернутися до попереднього місця замешкання.»

Це унормування не є одинаковим в кожній з трьох західних окупаційних зон Німеччини.

Обмеження компетенцій на полі судівництва для ДП змінилося в результаті закону ч. 13 з 17.1.1950. На основі цього закону, всі поодинокі урегулювання по зонах є недійсними. В принципі ДП не є виключені з-під німецького судівництва. Однак американський і французький Високі Комісари, на основі параграфу 7 цього закону, підпорядкували ДП в карних справах, за певними обмеженнями, окунапційним судам.

Цілком незалежно від проблеми компетенції, вириває питання, які правні норми застосувати у вищадках справ правного характеру поміж ДП.

Невияснена проблема державної приналежності ДП відбувається відємно на питаннях застосування правних норм. Коли німецькі цивільні суди займаються справами ДП, то вони тримаються того погляду, що міродайною є бувша державна приналежність, оскільки хтось не доведе судові, що він свою бувшу державну приналежність втратив.

З погляду міжнародного права, у питаннях правного характеру ДП, немає значення, чи хтось є бездержавним «деюре» чи «де факто». В обох випадках він підлягає законам місця свого перебування.

Щодо справ адміністративного порядку, то в принципі вони входять в обсяг компетенцій Військової Влади. Ця засада стосується в першій мірі тих ДП, що живуть у таборах. Однак вона не діє по відношенню до ДП, що мешкають поза таборами і включені в господарське й культурне життя Німеччини.

Компетенції поліції в Німеччині відносяться у повній мірі і до ДП, однак вони не є дійсними в межах збірних таборів для ДП. Беручи загально, ДП підлягають німецьким поліційним законам і законам військового правління. Німецька поліція повинна дбати поза таборами за порядком і спокоєм, а у випадку порушення законів, поліція має право арештувати винуватця. Заарештованого німецькою поліцією ДП мають протягом 24 годин від арешту передати американському судові.

За винятком жидівських таборів, німецька поліція має право переводити в таборах обшуки й контролі або допити й арешти, однак в супроводі американської поліції. Коли німецька поліція бере участь в таких акціях, то її число не повинно перевищати числа американської поліції і вона мусить мати на це дозвіл від американського офіцера звязку і безпеки. Це відноситься до переселенчих таборів. Щодо таборів, що перейшли на німецьку економію, то ці при-

писи недійсні, і німецька поліція має повне право, у випадках потреби, діяти самостійно.

У справах документів для ДП зроблено деякі полегшення, хоч німецький закон з 3.11.1937 р. не передбачає жодної різниці між чужинцями і німецькими горожанами.

З огляду на те, що ДП, здебільшого, неспроможні представити відповідні особисті документи, дозволяється замінити їх заявами у спеціальній формі, що заступає собою присягу.

Відносно зголошень на місцях побуту, справи трактуються різно в трьох зонах Німеччини. Покищо в цій справі немає нічого урегульованого в американській зоні Німеччини, тому очікується, щоб у новому порядку про зголошення ця справа вияснилася.

Право на побут уділюється військовим правлінням. ДП мають право змінити місце свого побуту лише в межах даної зони. Зміна місця побуту між зонами підлягає дозволів американського військового правління.

Відносно медичної допомоги, ДП знаходяться під опікою таборових лікарів, якщо вони живуть в таборах. В більших місцевостях існують лікарні для ДП. Для всіх приватно мешкаючих ДП є в силі німецькі приписи в справах медичної допомоги.

Право займатися промислом і торгівлею для всіх ДП, що мешкають в таборах американської зони Німеччини, себто під опікою і захистом IPO,—залежне від дозволу військового правління. Всі інші, що живуть приватно, не потребують дозволу військового правління і цілковито підпорядковані у цих справах приписам німецьких законів.

ДП підлягають в принципі таким самим податковим зобовязанням, як і німецькі горожани.

В питаннях праці, до ДП відносяться всі німецькі приписи в справах тарифів про заробітню платню, соціальних обезпечень, підтримки для безробітних, тощо. Оскільки ДП працюють в установах окупаційної влади, заробітня плата виплачується їм по спеціальній тарифі.

В справах шкільництва, ДП не підлягають німецькому законові з 3.7.1938 р. Вони мають право мати власні школи, можуть однак також ходити до німецьких шкіл.

Найбільш спірним питанням є справа свідоцтв зрілости. З 1.10.1948 р., у Баварії визнають свідоцтва зрілості чужинецьких шкіл лише в тому випадку, якщо при іспитах були присутні відпоручники баварського міністерства освії

ти. Свідоцтва зрілості, одержані на цій підставі, дістають примітку дійсності баварського міністерства освіти.

Незабаром з'явиться закон про правне становище тих ДП, що залишаються в Німеччині. Закон цей побудовано на засаді, згідно з якою ДП, що з різних причин залишаються в Німеччині, мали б прислуговувати всі права, як і німецьким горожанам, на основі конституції західної Німеччини. Всяка дискримінація (неприхильне ставлення) з причин національного походження, релігії чи раси є заборонена.

Цих кілька сторінок вистачають для орієнтації про правне становище ДП в Німеччині.

В ЯКИХ СПРАВАХ ПОТРІБНО ДОПОМАГАТИ ДП-ЗАЛИШЕНЦЯМ В НІМЕЧЧИНІ?

Відносно тих, що на стало залишаються в Німеччині, зроблено й будуть робитися спеціальні заходи для їх улаштування на життя в нормальніх умовах.

Подаємо декілька засадничих диспозицій проекту, міжнародної конвенції, цитованої на сторінці 9-ї нашої праці.

§ 3. Заборона дискримінації.

Держави, що підпишуть проект, не повинні допустити до дискримінації втікачів з причин расового чи релігійного походження, з причини походження з певної країни або взагалі з той причини, що хтось є втікач.

§ 7. Персональний статус.

Персональний статус втікачів мусить бути установлений на підставі законів держави сталого замешкання або, коли в них немає сталого замешкання, на підставі законів держави перебування.

Далі цей проект порушив такі справи:

Рухома і нерухома власність.

Право на інтелектуальну й індустрійну власність.

Право на заснування товариств.

Право захищати свої інтереси перед судами.

Право затруднення в певній державі.

Право виконування вільних професій.

Право на мешкання, навчання і суспільну допомогу.

Законодавство праці і соціального обезпечення.

Вільність руху.
Особисті документи.
Документи праці

У всіх диспозиціях цього проекту панує слідуючий принцип: Трактування втікачів мусить бути якнайкраще, а в кожному разі не гірше, ніж трактування всіх інших чужинців у таких або подібних обставинах.

В яких справах щоденного життя ДП—залишенці потребують під цей час в Німеччині допомоги?

В загальних рисах ці справи можна звести до таких пунктів: 1. справи правні.

2. „ соціальні,
3. „ матеріальної допомоги,
4. „ освіти й культури.

Згідно з домовленням поміж Окупаційною Владою та німецьким федеральним урядом Західної Німеччини, коє лишилі ДП, що залишаються в Німеччині, у відміну до інших чужинців, будуть незабаром урівняні в правах з німецькими горожанами. Відповідний закон буде невдовзі оголошений.

Всі ДП, що залишаються в Німеччині, мають право на працю за своїм фахом та на приватні мешкання. Якщо вони не можуть одержати праці або її втратили, то вони мають право на підтримку з фонду безробіття або на допомогу з фондів соціальної опіки.

Особи, що під час виконування праці в Німеччині стали непрацездатними або хтось з членів їхньої родини став непрацездатним чи попав у концентраційний табор не з кримінальних причин, мають право на пенсію або на ренту від німецьких установ.

Приміщення на працю ДП—залишенців у Німеччині, в даних обставинах, являється найтруднішою проблемою. Позитивну розвязку приміщення скітальців на працю можна було б досягти шляхом унормування приймання на працю скітальців законом. Це могло би здійснюватися так, що більші підприємства, фірми, фабрики і т. п. були б зобов'язані приймати на працю певний процент ДП—залишенців.

Підтверджено законом право першості на працю в рамках певного відсотка існує в Німеччині поки що тільки для німців фізично ушкоджених в наслідок війни та для біженців німецької національності.

Умотивування, чому вимагається такого привілею і для ДП—залишенців, не є трудне і є досить переконуючим, по-

мимо тяжких обставин і великого безробіття. Мотивом може служити, коротко кажучи, слідуюче:

Якщо при прийманні на працю признають першенство і певний процент біженцям німецької національності та воєнним інвалідам держави, що започаткувала війну і далі мусить в більшій чи меншій мірі відповідати за жертви війни, то та сама засада повинна відноситися і до ДП, що найбільше потерпіли від війни і яких німці роками використовували фізично і морально на найтяжчих цримусових роботах.

Поминаючи всякі ренти і відшкодування, унормування законом способів приймання ДП на працю було б одиночкою справедливою винагородою за визиск і знушення під час війни. Треба все мати на увазі, що німці не втратили своєї батьківщини, а в більшій частині одержали назад і своє майно, натомість ДП втратили все і залишилися сьогодні без всяких засобів до життя, а тому можливість прожитку для них узалежнена від одержання праці.

Щодо питання приватних мешкань, то згідно з розпорядженням Високого Комісара на Німеччину, німецька влада повинна подбати про те, щоб до 31 грудня 1950 р. всі ДП—залишенці, що перейшли на німецьку підтримку і мешкають в таборах, були приміщені на приватних мешканнях.

Помимо цього розпорядження, можна буде примістити, бодай частинно, тaborове населення ДП—залишенців на приватних мешканнях, основуючись на слідуючих фактах:

На підставі розпорядження німецького уряду Баварії в 1946 році, певне число мешкань було конфісковано для ужитку расово, політично і релігійно переслідуваних. Ці мешкання передано під адміністрацію державного комісара переслідуваних на Баварію, д-ра Ауербаха. Право на таке мешкання мала вище наведена категорія людей. Наколи хтось з цих осіб покинув мешкання, виїжджаючи з Німеччини до іншої країни чи до іншої місцевості в Німеччині, таке мешкання не може бути приділене мешканевим урядом комусь іншому без згоди д-ра Ауербаха. В практиці це відбувається так, що коли д-р Ауербах не має нікого на таке мешкання, то він його здає під адміністрацію німецького мешканевого уряду. В останньому часі число прохачів з цієї категорії осіб зменшується, бо немає нового напливу переслідуваних, а тому більше число мешкань переходить під адміністрацію німецького мешканевого уряду. Виникає потреба договоритися з д-ром Ауербахом щоб мешкання,

що їх він здає, були ним далі затримувані для приміщення в них ДП.

На підставі договору з 10 березня 1950 р. між IPO Ареа 7 в особі п. Багаарда і компетентною німецькою владою, в мешканнях, що їх будуть опорожнювати ДП, мають також і далі бути приміщені інші ДП. Це також повинно відноситися до мешкань, опорежнених фольксдойтшами, що виїздять до ЗДА.

Одна з найважніших справ, що досьогодні була з вини самих ДП занедбана, це справа соціальних обезпечень, що нею будемо займатися ближче на дальших сторінках цього еляборату.

Неменше важлива проблема з обсягу опіки над ДП—залишенцями—це загальні культурні справи, а спеціально справи шкільництва.

При цій нагоді звертаємо увагу, що при IPO функціонують т. зв. національні комітети. Дотепер маємо 19 таких національних груп, а саме: Вірмени, Азербайджанці, Болгари, Естонці, Грузини, Литовці, Латвійці, Козаки, Кроати, Північні Кавказці, Поляки, Румуни, Словаки, Серби і Словенці, Чехи, Туркестанці, Українці, Мадяри і Білоруси.

Ці національні комітети мають головним завданням займатися культурними справами ДП—залишенців, зокрема допомагати в плеканні власної культури і підтримувати організацію доброго шкільництва.

Для облегчення своєї діяльності національні комітети створили надрядну організацію під назвою «Incopore» з осідком у Мюнхені.

ПЛЯН СОЦІАЛЬНОЇ ОПІКИ ДОБРОВІЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Американські і добровільні агенції (Voluntary Agencies), співпрацюючи з IPO, відограли поважну роль в по-воєннім біженецькім житті. З часом починає на них спадати увесь тягар праці для втікачів.

Число цих організацій є дуже велике (приблизно 60, з яких біля 25-ти діє в Німеччині, Австрії та Італії).

Діяльність більшості цих організацій полягала в першій мірі на допомозі в переселенні та на матеріальній підтримці.

Спеціальним завданням IPO було: скоординувати діяльність цих організацій між собою та з своєю власною діяльністю.

Так заключено—спочатку з PCIRO, а пізніше з IPO—певні умови про спосіб і обсяг співпраці. При самому IPO створено Раду волонтерських агенцій, до якої входять представники поодиноких добровільних організацій та представники IPO, здійснюючи таким чином вимогу співпраці і координації.

Спеціальне завдання спадає на валонтарні агенції у звязку з проблемою залишениць, що перебуватимуть під юрисдикцією Високих Комісарів на Німеччину. Завдання оборони прав ДП і всебічної над ними опіки матимуть волонтарні агенції (включно з ЗУАДКом) шляхом їх акредитації при урядах Високих Комісарів.

На основі «Пляну соціальної опіки над залишенцями», затвердженого IPO-м, соціальна опіка над залишенцями буде провадитися на релігійній базі, себто окремо для католиків та окремо для протестантів, що до них мають бути прилучені також православні. Цю опіку беруть на себе дві міжнародні волонтарні агенції NCWC—Національно—Католицька Конференція— для католиків та WCC— Світова Рада Церков— для протестантів і православних, однак не безпосередньо, але через відповідні німецькі добродійні організації, що будуть у цих справах підлягати загальним вказівкам і керівництву згаданих волонтарніх агенцій. Опіка над католиками буде спочивати в руках соціальних працівників німецької католицької організації «Харітас», а опіка над протестантами і православними — в руках німецької організації «Innere Mission».

ДП всіх національностей, в тому числі й українці, мають право одержувати всебічні послуги від соціальних працівників німців чи якоєсь іншої національності, затруднених при добровільних організаціях NCWC і WCC. Однак тому, що українці творять окрему національну групу з спеціальними потребами,—ЗУАДК поробив заходи, щоб серед соціальних працівників була також певна кількість українців. Там, де їх однак немає, українські залишенці мають право одержувати послуги від усіх інших соціальних працівників.

Таким чином, ЗУАДК, як одинока національна волонтерська організація, зажадав від IPO і одержав на це згоду, щоб NCWC та Світова Рада Церков затруднили в порозумінні з ЗУАДКом певну кількість українських католиків та

православних, як соціальні працівників. Отже, ці українські соціальні працівники будуть затруднені при соціальних працівниках «Харітас»—у (греко-католики) та при соціальних працівниках «Innere Mission» (православні), щоб могти опікуватися спеціально українськими залишенцями, в справах яких вони матимуть можливість лішче орієнтуватися, ніж німецькі соціальні працівники, з якими вони будуть однак спільно працювати.

Таким чином, відповідальність за справи соціальної опіки над залишенцями спадає в повній мірі на дві волонтерні агенції, а саме NCWC (Національно-Католицька Допомогова Конференція) та WCC (Світова Рада Церков).

Українські соціальні працівники не підлягають безпосередньо ЗУАДК-ові. Однак вони мають, щодо українців, працювати за пляном, випрацьованим ЗУАДК-ом, що зноситься з ними та даватиме їм свої вказівки за посередництвом вищих чинників, а саме волонтарних агенцій NCWC та Світової Ради Церков.

Таким чином, ЗУАДК, перебуваючи у контакті з NCWC та Світовою Радою Церков, включився в акцію зорганізування соціальної опіки над залишенцями. Okрім цього, ЗУАДК ще й безпосередньо допомагає залишенцям, напр. в ділянках додаткової матеріальної допомоги, правних порад, тощо.

Так само і притулки для старих і немічних осіб будуть зорганізовані на релігійній базі. Приготовляються такі притулки: для католиків у Траунштайні, для протестантів і православних у Дорнштадті. Українські греко-католики будуть приміщені у католицькому притулку, а українські православні—у протестанському притулку. Над цими притулками будуть так само наглядати відповідні соціальні працівники: з «Харітас»—у—над католиками, з «Innere Mission»—над протестантами і православними. Українські соціальні працівники теж будуть мати своїм обовязком наглядати над українцями, що перебуватимуть у старечих притулках.

ЗАВДАННЯ ТА ОБОВЯЗКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПРИ ВОЛЮНТАРНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Для того, щоб ДП в практичному житті користувалися усіма правами, що їм прислуговують, волонтарні агенції, а зокрема NCWC (Католицька Конференція) та WCC (Світова Рада Церков) постановили, приділити до місць скупчения залишениців соціальних працівників, що діятимуть як уповноважені волонтарні агенції. До цієї акції приєднується і ЗУАДК для забезпечення опіки над українськими залишеницями.

Завданням соціальних працівників є всебічна опіка над ДП—залишеницями, а зокрема догляд над тим, щоб у кожному окремому випадку та чи інша особа серед залишениців дістала всі послуги, на які вона має право.

Обовязки соціальних працівників дуже многогранні і виникатимуть вони в перебігу самої роботи.

Для того, щоб здобути для ДП певні права, що їм прислуговують, у багатьох випадках виникає потреба звертатися до німецької влади з відповідними проханнями. Всі прохання звичайно мають бути внесені писемно на спеціальних формуллярах. Тому, що більшість ДП не знає німецької мови, німецьких законів і способів для одержання пенсій, рент, затруднення та іншої помочі,—завданням соціальних працівників є полагоджувати всі ці справи.

За дотеперішнім досвідом, велике число ДП мають право на пенсію або підтримку, але не одержали їх, бо:

1. Не знали, що вони мають право на одержування якості допомоги, або

2. Якщо їм було відомо, що мають право на якусь допомогу, то вони не знали, як це зробити та до кого звернутися, бо ніхто не міг їм дати про це відповідних вказівок, або

3. Якщо вони вкінці подали прохання на приділення пенсії чи на одержання мешкання,—чекають місяцями без відповіді на результат або дістають негативну відповідь.

Соціальні працівники повинні керуватися такими даними:

1. Для одержання приватного мешкання.

Німецькі установи, через які можна одержати приватні мешкання—це мешканеві бюро (*Wohnungamt*) в містах, а по селах бургомістри.

ДП, що включаються в німецьку господарку, мали б дістати приватні мешкання автоматично, але все ж таки соціальні працівники повинні за цим доглядати і робити відповідні інтервенції, якщо в них виникає потреба.

Додатково соціальний працівник мусить знати слідуєчо:

а) Ті, що вносять прохання на одержання мешкання, мусять мати працю або можливість одержати її в тій місцевості, де вони бажають замешкати, або

б) вони мусять доказати, що їх дотеперішні мешканеві умови загрожують їхньому здоровю.

Якщо ці умови дотримані, соціальний працівник повинен про це заявити в мешканевому уряді, а також допомогти виповнити відповідні формулляри та постаратися дістати додаткові папери (посвідка від уряду праці або уряду здоров'я). Коли все це виконане, потрібно в поодиноких випадках бути в стислому звязку з референтом мешканевого бюро—аж до одержання мешкання. При інтервенціях в мешканевому уряді, соціальний працівник повинен мати на увазі договір з 10.3.1950, що його підписали IPO «Welfare Officer»⁷ Апії, представник міської управи та представник Ліги расово, політично і релігійно переслідуваних.

2. Для одержання праці в німецькій господарці.

Соціальні працівники повинні перебувати в сталому звязку з урядом праці і знати закон ч. 5 військового правління. Цей закон передбачає, що при одержанні праці, ДП повинні братися під увагу першими.

Дотепер ДП не були зобовязані зареєструватися в урядах праці. Треба тепер поінформувати всіх тих, що ще не реєстровані, але бажають одержати працю, що реєстрація є необхідною передумовою для одержання праці. Урядо-вець уряду праці має сконстатувати на підставі реєстраційного листка, на яку працю надається прохач. Соціальний працівник повинен час-до-часу перевірювати в уряді праці, які саме місця на працю є вільні, і старатися ступнево примищувати своїх людей.

3. Для одержання підтримки безробіття.

Це відноситься до всіх ДП незалежно від того, чи воно живуть в таборах, чи приватно.

Всі особи, що працювали 6 або більше місяців і їх звільнено з праці без їх вини, є управнені одержати підтримку безробіття (*Arbeitslosenunterstützung*). Ті, що працювали 6 місяців, себто 26 тижнів, дістають підтримку

безробіття протягом трьох місяців, а ті, що працювали 1 рік або більше, можуть одержати підтримку безробіття на 6 місяців—згідно з приписами параграфу 87 AVAVG.

Соціальний працівник повинен виповнити людям всі формулляри та докладно поінформувати їх про те, що ім потрібна посвідка праці від останнього працедавця, затверджена Касою Хворих (Krankenkasse), і що прохач мусить, відразу по внесенні прохання про підтримку для безробітних, два рази на тиждень зголошуватися до бюро праці.

4. Для одержання допомоги супільної опіки (Fürsorgeunterstützung).

Всі соціальні працівники повинні знати, що особи, які закінчили одержувати тримісячну чи шестимісячну підтримку безробіття (Arbeitslosenunterstützung) і на протязі цього часу не одержали від уряду праці жадного затруднення, є управнені одержувати далі на необмежений час допомогу супільної опіки (Fürsorgeunterstützung).

Всі ці справи соціальні працівники мають тримати в евиденції і автоматично, по упливі періоду безробіття, зголошувати людей на допомогу супільної опіки.

5. Для одержання допомоги для непрацездатних.

Соціальні працівники мусять знати, що всі непрацездатні (через старість чи хворобу) особи, які є включені в німецьку господарку, або ті, які тепер перейшли під управління німецької адміністрації і не одержують ані підтримки безробіття, ані допомоги супільної опіки, є управнені одержувати допомогу добродійності (Wohlfahrtsunterstützung).

В спеціальних випадках, якщо якась особа працездата на, але має інші труднощі, як напр. малі діти або що, вона також має право на допомогу добродійності, (Wohlfartsunterstützung).

Процедура одержання цієї допомоги не є легка і вимагає довшого часу, доки допомогу приділити.

Соціальні працівники, що допомагають людям в одержанні цього роду допомог, повинні докладно знати обставини, в яких ці люди живуть. По внесенні прохання до бюро добродійності (Wohlfahrtsamt), це останнє переводить домашню контролю. Коли референт цього бюро стверджує, що певна особа, яка внесла прохання про допомогу, має ще й інші джерела доходів, то її прохання відхидають.

У малих містечках та селах такі прохання подаються бургомістром. (Bürgermeister).

В додаток до фінансової допомоги, ця категорія осіб

має право, у випадках потреби, безоплатного користування лікарем і лікарнею, а також медикаментами. Далі, вони мають безоплатне мешкання. Якщо вони примушенні платити за мешкання, то ці гроши звертає їм бюро добродійності (Wohlfahrtsamt).

6. Для одержання пенсії або рент.

Соціальні працівники понинні поінформувати всіх тих осіб, що були вивезені до Німеччини на примусову працю і під час виконування праці стали непрацездатними, що їм прислуговує право на пенсію або ренту від краєвого бюро обезпечень (Landesversicherungamt).

При складанні прохання на одержання пенсії, прохач повинен представити докази того, що він стратив працевздатність у Німеччині. Він повинен мати в своєму посіданні посвідки від працедавця і з лікарні, де він лікувався після нещасливого випадку або під час хвороби, а також свою книжку або карту праці. Особи, що не посідають всіх потрібних посвідок, мають подати свідків, готових у свою чергу скласти про даний випадок спеціальну заяву, що заступає собою присягу.

Далі, треба, щоб соціальні працівники поінформували слідуючі категорії осіб, що вони мають право домагатися пенсії або ренти:

- a) Всі вдови або вдівці, що їх члени родини були примусово спроваджені до Німеччини і померли тут в наслідок поганих умов праці чи нещасливих випадків;
- b) Всі старші особи, що були обезпечені у себе дома в уряді обезпечення для урядовців і перебувають у Німеччині протягом вимаганого часу (5 років або 60 місяців); сюди відносяться також особи, що стали непрацездатними і не можуть виконувати свою працю, або ті, що перейшли вік 65 років.

Якщо хтось через лихий стан здоров'я (хворобу) не може працювати протягом 26 тижнів, то це ще не означає, що ця людина непрацездатна, однак їй прислуговує право на одержання ренти.

У всіх цих справах, закон передбачав певні терміни, до яких треба було зголосити свої претензії. Ці терміни уже минули, а тому українці, у всіх подібних справах, повинні звертатися за правною допомогою до Головної Кватири ЗУАДК-у в Мюнхені.

7. Для одержання т. зв. господарської допомоги. (Wirtschaftshilfe).

Всі соціальні працівники повинні знати, які саме особи мають право на господарську допомогу і яка процедура зобовязує при її одержанні.

а) Всі особи, що були затруднені в Німеччині і під час праці захворіли на ТБЦ, однак не належать до т. зв. азильних випадків, а тільки потребують лікування в лічниці і мусять на певний час покинути своїх рідних, що знаходяться на їх утриманні, повинні звернутися через уряд здоров'я (*Gesundheitsamt*) до краєвого бюро обезпечення (*Landesversicherungamt*) з проханням призначити їм безоплатне лікування в санаторії чи лічниці та приділити т. зв. господарську допомогу для членів родини на час свого лікування.

Треба річево і старанно виконувати спеціальні формулляри, що їх видає уряд здоров'я чи краєве бюро обезпечення.

Соціальні працівники мають допомогти поодиноким особам одержати з санаторії чи лічниці лікарську діагнозу, що її треба, перед висланням до краєвого бюро обезпечення, затвердити в бюрі здоров'я. Ця процедура забирає дуже багато часу й тому потрібно доглядати за її прискоренням.

б) Особи, що захворіли на ТБЦ, не маючи затруднення, і не належать до азильних випадків—також мають право дістати господарську допомогу для членів родини. Процедура є така сама, як у випадках під літерою а), з тою різницею, що не краєве бюро обечпечень затверджує цю матеріальну допомогу, а краєве бюро суспільної опіки.

в) Всі самостійні особи (випадки для азиллю і не для азиллю), що працювали і не працювали, мають право одержати безоплатне лікування в санаторіях і лікарнях. Вони одержують денно 0.50 ДМ на дрібні видатки.

г) Ця сама процедура стосується всіх випадків азиллю. Прохання на одержування доживотної ренти для членів родини йдуть через бюро здоров'я до краєвого бюро суспільної опіки.

Азильними випадками називаємо тих хворих на ТБЦ, що їх треба вважати невилічими.

8. Для одержання негайної допомоги (*Soforthilfe*).

Соціальні працівники повинні знати, що існує закон т. зв. негайної допомоги (*Soforthilfe*). Подавання дальших прохань на таку допомогу саме тепер стримані. Пот-

рібно дочекатися моменту, коли такі прохання будуть знову прийматися.

9. Для одержання відшкодувань. (Entschädigungen).

Особи, що під час панування націонал-соціалістів були увязнені у концетраційних таборах або особи, що під час налетів чи під час праці в Німеччині були ушкоджені, мають право вимагати від спеціальної німецької установи (Wiedergutmachungskammer) відшкодування.

Соціальні працівники повинні виповнити для таких осіб відповідні анкети й порадити, які документи треба до прохання долучити, про що можна одержати інформації в «Entschädigungsamt».

10. Для легалізації подружжя.

Подружжя ДП або втікачів, заключені в Німеччині, в часі між 8 травнем 1945 і 1 серпнем 1948, перед церковною владою – згідно з релігійним обрядом, але без додержання приписів німецьких законів або приписів Контрольної Ради – мусять бути, для законної дійсності, зареєстровані в бюро головної реєстрації (Hauptstandesamt) в Гамбургу.

Реченець реєстрації пудруж – це найпізніше 1 січня 1951 р.

Для внесення прохань на реєстрацію потрібно знати слідуче:

а) Прохання може бути внесене одною з заінтересованих сторін, або, якщо вони померли, їхніми дітьми.

б) До прохань потрібно долучити свідоцтво від відповідної церковної установи, перед якою відбулася церковна церемонія, та засвідчений витяг з церковного реєстру подружжя.

11. Для виконування вільних професій.

Справа виконування вільних професій є одною з найтрудніших і заслуговує на особливу увагу. Тому що ця справа вимагає ще полагодження й узгоднення з німецьким федеральним урядом, радимо звертатися з цим до Головної Квартири ЗУАДКу в Мюнхені, що дбає про її найкорисніше для ДП-залишениців полагодження.

12. Для того, щоб стати членом відповідної профспілки.

Цю важливу справу треба залішити полагодженню добровільних агенцій, що спільними силами подбають про створення відповідного секретаріату для захисту права на працю та для одержування затруднень.

ЗРЕАСУМУВАННЯ ОБОВЯЗКІВ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПО ТОЧКАХ

1. Соціальні працівники повинні бути докладно об-
занайомлені з умовами життя, потребами й побажаннями
усіх, що знаходяться під їх опікою. Бажаним є, щоб вони
знали і мали занотовану справу кожної окремої особи та
час-до-часу навіть відвідували її мешкання.

2. В кожному окремому випадку соціальні працівники
мають своїм обовязком не тільки давати вичерпні поради
й інформації своїм клієнтам, але також виготовляти для
них петиції, виповнювати, в разі потреби, різні формуляри
та особисто інтервенювати за них у відповідних німецьких
чи окупаційних установах. Якщо їх власні інтервенції не
вистачають – соціальні працівники мають інформувати юро-
це своїх начальників у відповідних волонтерських агенціях
для інтервенцій у вищих чинників.

3. Для виконування своїх завдань, соціальні працівни-
ки повинні докладно простудіювати закон про ДП та всі
німецькі закони і приписи, що торкаються умов праці, со-
ціального обезпечення, відшкодувань тощо.

4. Утримувати контакт з волонтерськими агенціями,
яким вони підлягають, та всебічно інформувати їх про
умови життя, потреби, побажання і жалі залишенців, заз-
начуючи, яких саме допомог, інтервенцій чи підтримки
вони потребують.

5. Допомагати при влаштуванні на працю безробітних,
для чого потрібний постійний контакт з урядами праці та
нагляд над тим, щоб колишні ДП не були покривджені в
циому відношенні на користь корінного німецького насе-
лення.

6. Допомагати при одержанні підтримки для безробіт-
них від урядів праці або допомоги на прожиття від сус-
пільної опіки.

7. Допомагати при одержуванні приватних мешкань
поза табором. Соціальні працівники повинні бути в кон-
такті з мешканевими урядами та дбати про те, щоб в разі
можливості колишнім ДП, нарівні з німцями, приділюва-
лися вільні мешкання.

8: Допомагати при одержуванні різних рент, пенсій
тощо (для інвалідів, для всіх відів з сиротами або самотніх
відів старших віком, для осіб старших віком). Для цього не-

обхідний контакт з відповідними установами соціального обезпечення та слідкування за тим, щоб колишні ДП трактувалися так само, як і корінні німці.

9. Допомагати в справах здобуття різного роду відшкодувань (випадки при праці під час війни, втрата когось з членів родини, перебування в концентраційних таборах, тощо).

10. В співпраці з тaborовими лікарями, соціальні працівники повинні бути все поінформовані про стан здоров'я окремих мешканців табору. Якщо хтось з слабих здоров'ям, з дітей або з безробітних, обтяжених величими родинами, потребує додаткової харчової допомоги – соціальні працівники повинні вносити їх на списки допомоги та старатися про уділювання для них додаткових допомог від волонтерських агенцій.

11. В порозумінні з національними комітетами і з компетентними німецькими установами, соціальні працівники повинні дбати про заłożення діточих садків і регулярне відвідування дітьми школи.

12. Далі, соціальні працівники, так само в порозумінні з представниками національних комітетів, повинні дбати про те, щоб культурно-релігійне життя залишенцівожної національності могло проходити і розвиватися без жадних перешкод.

Відносно українців, соціальні працівники, у всіх цих і подібних справах, повинні тісно співпрацювати і радитися також і з відділом суспільної опіки та з правним дорадчиком ЗУАДК-у, щоб мати змогу успішно полагоджувати справи залишенців.

Треба зазначити, що при баварському державному секретаріяті для біженців створено, на бажання національних комітетів, спеціальне дорадче тіло («Beirat»). До цього дорадчого тіла входять представники національних комітетів та уповноважені баварського уряду. Завданням його є опрацювати та представляти на затвердження баварського уряду побажання залишенців у справах тaborового побуту, шкільництва та культурного і релігійного життя. Представники національних комітетів мають в «Beirat»-і лише дорадчий голос: по заслуханні їх побажань, рішення приймають уповноважені баварського уряду. Таким чином, національні комітети мають своїм обовязком стояти на сторожі інтересів залишенців у вище зазначених ділянках.

ПОКАЗНИК НІМЕЦЬКИХ ЗАКОНІВ, ПОТРІБНИХ ДЛЯ ОРІЄНТАЦІЇ І ПРАЦІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

І. КОНСТИТУЦІЯ НІМЕЧЧИНИ:

1. Конституційна структура Західної Німеччини.

Західна Німеччина поділена на краї (Länder). В американській зоні є такі краї: Баварія, Бремен, Гессен, Вюртенберг—Баден. В британській зоні — Гамбург, Долішня Саксонія, Північна Ренанія і Вестфалія, Шлезвіг-Гольштайн. У французькій — Баден, Ренанія—Палатінат, Вюртемберг—Генцолерн.

Органи цих країв є:

- a) Парлямент (Landtag);
- b) Уряд, що складається з президента міністрів і певного числа міністрів згідно з ресортами, що вони ними керують.

Всі краї Західної Німеччини злучені у федеральну Республіку Німеччини. Органи Федеральної Республіки є:

- a) Федеральний парлямент (Bundestag);
- b) Федеральна Рада (Bundesrat);
- c) Федеральний президент (Bundespräsident);
- d) Федеральний уряд, що складається з «Kanzler»—а і відповідних міністрів.

2. Відносини між краями (Länder) і Федеральною республікою (Bundesrepublik).

- a) В справах законодавства.

Для певної серії справ федерація має виключну компетенцію законодавства, а саме:

- в справах горожанства федерації,
- в справах свободи руху,
- в справах пашпортив,
- в інших справах, як:
 - право побуту і осідку для чужоземців,
 - публична допомога,
 - горожанство країв,
 - закони відшкодувань з причини воєнних подій,
 - закони праці включно із захистом праці;

Справи соціальних обезпечень регулюються звичайно законодавством країв, але, якщо виникає потреба, ці справи підпадають також законодавству федерації.

Принципіальне: Федеральні закони мають переважання перед законами країв. Закони бувшого Райху є в силі, якщо вони не суперечать конституції.

б) В справах адміністрації.

Кожний край має повне право самостійного діяння. Адміністрація фінансів, залізної дороги і пошти підпорядкована федерації.

в) В справах судівництва.

Судівництво залищене компетенції країв. Для одночасності федерального судівництва створено Високий Федеральний Суд.

3. Установи загальної адміністрації.

а) Нижчі адміністративні установи: Landrat im Landkreis (начальник району).

б) Надбургомістр у містах з населенням понад 10.000 мешканців.

в) Вища адміністративна влада: Уряд округи (Kreisregierung).

г) Найвища влада: Міністерство Внутрішніх Справ.

4. Влада спеціальної адміністрації. Відноситься до фінансів і праці.

а) фінансові установи діляться на:

фінансовий уряд (Finanzamt);
окружний президент фінансів (Oberfinanzpräsident);
міністерство фінансів.

б) Установи праці діляться на:

бюро праці (Arbeitsamt);
регіональне бюро праці;
міністерство праці.

5. Адміністрація судівництва.

Розрізняємо звичайні суди, що діляться на:

місцеві суди (Amtsgerichte);

апеляційні суди (Oberlandesgerichte);

В Баварії є ще Найвищий Суд Краю (Oberstes Landgericht).

Суперечки в справах праці входять в компетенцію:
судів праці або судів праці країв.

Для охорони горожан проти незаконностей з боку адміністративної влади існують адміністративні суди.

Справи порушення конституції країв розглядає консти-

туційний суд, а інтерпретація федеральної конституції належить до компетенції федерального конституційного суду.

ІІ. НІМЕЦЬКА ЮРИСДИКЦІЯ.

Громадяни держав-членів Обєднаних Націй і бездержавні ДП підпадають під німецьку юрисдикцію лише в спеціальних випадках, передбачених в арт. 6, § 10 закону ч. 2 військового правління з 2 березня 1946 р. На підставі цього закону, вищеведені особи підпадають під німецьку юрисдикцію лише у випадку, коли на це є спеціальний дозвіл військового правління.

Всі кримінальні випадки, що трапляються з ДП, підпадають в принципі під американські суди. Німецькі суди є компетентні лише для цивільних справ, якщо:

- а) оскаржений в процесі писемною заявкою признав компетенцію німецького суду;
- б) оскаржений має постійний осідок в Німеччині.

В справах конфліктів праці компетентним є суд праці. Апеляції проти рішень суду праці, оскільки сума, за яку відбувається процес, перевищує 300. — НМ, можуть бути внесені до повітового суду праці.

ІІІ. НІМЕЦЬКІ ЦІВІЛЬНІ ЗАКОНИ.

Джерелами німецьких цивільних законів є:

Кодекс цивільних законів (BGB);

Закон подружжя (Ehegesetz) з 20 лютого 1946;

Закон тестаментів з 31 липня 1938 р.

ІV. МІЖНАРОДНИЙ ЦІВІЛЬНИЙ ЗАКОН.

Впроваджуючий закон до Кодексу цивільних законів (EGBGB) займається цивільними правами осіб чужої національності або бездержавних. Головні уступи, що їх містить цей закон, для чужинців такі:

1. Здібність заключувати дійсні правні акти;
2. Легальна нездібність;
3. Заява смерти;
4. Дійсність контрактів;
5. Закон про контракти;
6. Право на власність;
7. Закон про родину:
 - а) подружжя,
 - б) дійсність подружжя,
 - в) персональна дійсність подружжя,
 - г) права власності, що випливають з подружжя,

- г) розвід,
 - д) легітимація дітей,
 - е) адоптування;
8. Права бездержавних.

У. Закони праці.

Вони регулюють відносини між працедавцями і працівниками та встановлюють обовязки працедавців і працівників, а також норми захисту працюючої молоді і жінок.

В Німеччині перше правне урегулювання тарифу праці, т. зв. тарифний договір, увійшло в життя в 1918 р. В р. 1934 увійшов в силу закон праці – AOG. На 1 січня 1947 р. AOG був знесений законом ч. 40 Контрольної Ради. На місце тарифних договорів ввійшла в силу регуляційна тарифа.

VI. Закон обезпечення:

На Баварію – це Директиви з 24 листопада 1948 р.

Рішення державного міністерства праці і супільної опіки (Arbeit u. Fürsorge) з 25 листопада 1948 р.

Рішення державного міністерства внутрішніх справ з 30 грудня 1948.

VII. Мешканевий закон.

Закон Контрольної Ради ч. 18 з 8 березня 1946 р.

Дальше – розпорядки з 31 січня 1947 р. і з 6 грудня 1946 р.

Закон захисту піднаймачів (Mieterschutzgesetz).
з 15 грудня 1942 р.

VIII. Закон горожанства. (Reichs – und Statsangehörigkeitsgesetz) з 22 липня 1933 р.

IX. Закон негайної допомоги (Soforthilfegesetz)
з 8 серпня 1948.

X. Закон про відшкодування покривдженіх націонал-соціалізмом (Das Gesetz zur Wiedergutmachung national-sozialistischen Unrechts, genehmigt 4.8.1948).

XI. Закон про трактування переслідуваних націонал-соціалізмом у справах соціального обезпечення (Das Gesetz über die Behandlung der Verfolgten des Nationalsozialismus in der Sozialversicherung 22. 8. 1949).

КІНЦЕВЕ СЛОВО

Метою цієї невеликої праці є дати вказівки соціальним працівникам для іх діяльності в ділянці всебічної соціальної опіки над залишеницями. З другого боку, малося на увазі подати до відома ДП, які саме права ім прислуговують і яких послуг мають вони жадати від соціальних працівників, затруднених при добровільних агенціях NCWC і WCC.

Інформаційний матеріал, що його ми подали, вистачить мабуть для загальної орієнтації

Виникає далі потреба видання законів у спопуляризованій, для всіх зрозумілій формі. Якщо на це дозволять обставини, ЗУАДК ставить собі за завдання здійснити цей проект.

Накінець подаємо літературу новішої дати про проблему втікачів для всіх тих, що бажають глибше простудіювати цю проблему.

ЛИТЕРАТУРА

- R. Aghababian, Assistance Juridique aux Etrangers, Rome février 1946
A. Bálasz, Die Flüchtlingsfrage auf der 1. Generalversammlung der UN Friedenswarte 1946. S. 135.
- E. Buchardt, Das DP. Problem in den vereinigten Westzonen und Möglichkeiten einer Neuregelung 1948.
- E. Casten, Die gegenseitigen Pflichten der Staaten in bezug auf den Aufenthalt und die Aufnahme ihrer Rechtsangehörigen und der Staatenlosen 1943.
- H. A. Citroen, Les Migrations internationales, un problème économique et social, Edition de Médecins, Paris 1949.
- M. Ferid, Der Neubürger im internationalen Recht, Tübingen 1949.
- G. L. Warren, Report on the Second Session of Geneval Council IRO, the Department of State Bulletin XX 1949.
- Natham-Chapotot, Les Nations Unies et les Réfugiées (mit einem Vorwort von H. Weber), Paris 1949.
-

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	3
Проблема ДП та її розвиток	5
ДП в Німеччині	10
Передача постійних таборів під німецьку адміністрацію	12
Правне становище ДП в Німеччині	14
В яких справах постійно допомагати ДП-залишеницям в Німеччині	18
Плян соціальної опіки добровільних організацій	21
Завдання та обовязки соціальних працівників при волонтерських організаціях	24
Зреасумування обовязків соціальних працівників по точках	30
Показник нім. законів, потрібних для орієнтації і праці соціальних працівників	32
Кінцеве слово	36
Література	37

